

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput sextum. De Eduardi VI. regno cujus Avunculus haereseos & Regni
Protector Lutheranismum promulgat. De Cranmero primo Anglorum
Apostolo: & quomodo Maria sola inter Principes Catholicam Religionem ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

DE EDVARDI VI. REGNO: CVIVS AVV-
culus hæreseos & Regni protector, Lutheranismum promulgat. De Cranmero primo Anglorum Apostolo: & quomodo Maria sola inter Principes Catholicam religionem professã sit.

CAPUT SEXTUM.

ARGVMENTVM.

- I. *Henrico post mortem falsum testamentum supponitur.*
- II. *Eduardus Seimerus regis avunculus, nepotis ac hæresis tutelam ultro suscipit, ac protegem se constituit.*
- III. *Lutheranismus in Anglia publice concionibus habitis primum divulgatur. Cranmerus Archiepiscopus Cantuariensis ex sacerdotum numero primus in Anglia uxorem ducit Hugonis Latimers, primi Anglorum (scilicet) Apostoli historia.*
- IV. *Martinus Bucerus, Petrus Martyr & Bernardus Ochinus in Angliam proficiscuntur.*
- V. *Nova religionis forma ab Anglicana Curia præscripta.*
- VI. *Sola Maria Eduardi regis soror, Catholicam religionem in aula Anglicana proficitur.*

IN sono, qui aures nostras ferit, ita se res habet. Ut interruptus reperitusque, quam continuus, sit molestior. At malorum, quæ animum lædunt, alia est ratio. Ea enim leviora & tolerabiliora videntur, quum eorum per intervalla sunt quædam remissiones, quam si nunquam patiantur nos respirare. Illa quidem, sub cuius pondere etiam nunc Anglia gemit, calamitas, tantum abest ut cessaverit per mortem Henrici, cum quo unã & schisma, & unde illud prognatum fuerat, odium eodem tumulo condendum putabatur; ut majus etiam incrementum acceperit, deincepsque indies in pejus progressa fuerit. Hæresis enim Henrici primum auspiciis concepta, edita in lucem fuit sub Regno pueri, cuius jam vitam describemus: ac Elisabertha deinde regnante ad justam magnitudinem excrevit. Neque enim ullius magis idonea auspicia esse potuissent ad spuriam illius Religionis augmentationem, quam illius, quæ publico Ordinũ Angliæ decreto spuria declarata fuerat. Vix exspiraverat Henricus VIII. quum qui lecto proximi erant, aliud testamentum, diver-

sum ab eo quod ipse condiderat, supposuerunt, & Henrici nomine obfignarunt. Quo scelere omnem Regiæ successionis legitimum ordinem interverterunt *Margaritam enim Henrici Septimi filiam majorem natu, quæ Jacobo Scotorum Regi Anno 1500, nupta fuerat, & ad quam post Henrici Octavi liberis legibus Angliæ jus Regni pertinebat, prætermiserunt, reliquis, quæ Henrici testamento continebantur, nihil immutatis, intenti in hoc ut imbecilli stirpe sublata ipsi in Regnum sese insinuarent, uti docuit eventus, quamvis is fortuna adversa conciderit. Et tamen ne sic quidem Testamento obtemperatum est proorsus quasi Deus ipse (punire volens in hoc mundo eum, qui ex hoc mundo sublatus jam fuerat) curasset, ut cujus tam formidabilis auctoritas fuerat, cum omnes jam contemnerent, & extremam ejus voluntatem infringere. Mors ejus per aliquot dies occultata nam, 3. Non. Ianuar. obiit, 7. Calen. Februar. divulgata est. & interea, quo factio opus esset, consultatum fuit. Tandem Eduardus Henrici ex Jana Seimera filius nonum ætatis annum agens, non tantum Rex, sed & summum Ecclesiæ Anglicanæ caput pronuntiatur. Quo factio ii, qui detestabili harum legum prima fundamenta jecerunt, quam parum cerebri haberent, testatum fecerunt, dum animas captivarunt sub illius spirituales auctoritatem, cujus ob ætatem teneram & servili similem conditionem nulla erat auctoritas. Nam quum omnium confessione nec infantium, nec puerorum, nec adolescentium ætas ad negociorum mundanorum procuracionem sit idonea: multo minus ad cœlestia expedienda inesse illis aliquam aptitudinem existimandum est. Sed ea est hæresis cœcitas, ut maximos quoque defectus minime omnium agnoscat. Equidem præviderat Henricus, quid ex filii sui imbecilli ætate eventurum esset mali: sed non satis providerat. Constituerat ille impuberi filio suo sexdecim gubernatores a quali potestare: ex quibus non pauci erant Catholici, nec quidquam antiquius habebant, quam exsequi, quod Henrico divinitus inspiratum fuerat, hoc est, ad Ecclesiæ Catholicæ unitatem & Sacræ Romanæ Sedis obedientiam totius Regni statum revocare. Sed qui potentia prævalebant, quum longe aliud animo agerent, haberentque sibi propositum hæresin promovere, & nollent res Ecclesiæ ablatas restituere; statuerunt impedire; ne Princeps in horum sexdecim Tutorum potestatem veniret; qui si ad rerum gubernacula ad-*

moti

moti essent, haud dubie negotiorum illas turbas confusionesque ad felicem aliquam tranquillitatem perduxissent.

II. Erat Iana Seimeræ frater, *Eduardus Seimerus*: hic quum esset Eduardi Regis avunculus, tunc Hertfordiæ Comes, sed paulo post Somerseti Dux, Zuinglianæ hæresios contagione infectus, statuit propria auctoritate seipsum creare Regis tutorem Regnique Protectorem. Quod & fecit, nullo contradicente, præter Thomam Vrisleum, virum Catholicum; quem Henricus summum Regis Cancellarium moriens reliquerat. Statim vero atque summam dignitatem adeptus fuerat, ut eam conservaret, non neglexit quâ plurimos beneficiis sibi obstringere, eorumque benevolentiam comparare, quibus Reipublicæ salute privata utilitas est antiquior. Itaque (quod facile erat) Regi puero autor fuit, ut novorum honorum accessio Regis nomine iis fieret, qui eos mererentur. Factus est ergo *Protector ipse Somerseti Dux; Parnus vero Essexæ Comes*, qui Catharinæ ab Henrico relictæ frater erat, Marchio Northamptoniæ declaratur; *Joannes Dudleyus Lilensis Baro*, Varuicæ Comes constituitur; *Thomas Seimerus Protectoris frater*, Sudliæ fir Baro & supremus Classis præfectus; *Richardus Riccius ac Edmundus Sheffeldus* equites aurati renunciantur Barones; omnes hæresici. Et his fundamentis Seimerus auctoritatem suam firmavit. *Thomam vero Vrisleum Cancellarium virum Catholicæ fidei deditissimum*. Suthamptoniæ Comitem declararunt quidem, sed eundem postea & Magistratu se abdicare coegerunt, & ex Senatu Regio tam illum quam *Arundeliæ Comitem*, quod essent Catholici, ejecerunt. Hoc modo quum omnium sibi animos conciliasset, simulque Regiam potestatem consequutus esset, prohibitu eam administrabat: adeoque absolutum imperium exercebat, ut omnia tam Ecclesiastica quam civilia non nisi ex ipsius mandato expedirentur: ipse & Governator, & Protector, & Prorex, & Propapa, & quid non? ira sui ex sorore nepotis puerilem aetatem gubernabat, ut quasi per ipsius os cuncta Rex loqueretur. Quare quum adhuc, licet in schismate, ritu & ceremoniis antiquis Clerici ordinaretur Zuinglianus ille voluit Ecclesiasticos omnes, ad nulla potestatis aut jurisdictionis exercitia aliter accedere, quam ex specialibus novi Regis mandatis, adimens illis Sacramentum Ordinis conferendi potestatem. *Cranmerus* ergo ipse, Archiepiscopus Cantuariensis, & ex antiquissimis

unus, non aliter quam novis Eduardi mandatis, iisque non semper & absolute, sed pro beneplacito pueri, datis ac duraturis, potestatem suam exercere cogitur. Sed ut appareat hæresicos, serpentis Ecclesiæ hostis pestifero veneno inflatæ vanitas, ecce ipsas literas Regis, quibus ad istum Angliæ Primatem ita scribit

Eduardus Dei gratia, Angliæ, Franciæ & Hiberniæ Rex, supremum in terris Ecclesiæ Anglicanæ & Hiberniæ, tam in causis spiritualibus, quam temporalibus, Caput; Reverendo Thomæ Cantuariensi Archiepiscopo salutem: &c. Quandoquidem omnis juris dicendi auctoritas atque etiam jurisdictio omnimoda, tam illa quæ Ecclesiastica dicitur, quam secularis, à Regiâ potestate velut à supremo capite manat, &c. Ad ordinandum igitur quoscunque intra diocesi tuam Cantuariensem, & ad omnes etiam sacros & presbyteratus ordines promovendum, per præsentem ad nostrum beneplacitum duraturus, tibi damus potestatem.

Has atque hujusmodi alias deteriores etiâ Constitutiones Protector Eduardus Seimerus fecit, & Tèpla, quæ Henrici rabies reliqua fecerat, perrexit destruere. Henrico enim propositum fuerat, tantum auctoritatem Pontificiam impugnare, & immortuam illam rupem, cujus fundamenta is jecit, qui oravit, ne deficeret fides illius visibilis capitis, quod ipse ex hoc mundo migrans nobis reliquit. Sed ut melius res succederet, Novus hic Eduardi Protector publico edicto prohibuit, ne quisquam Catholicorum de cathedra ad populum verba faceret, aut Ecclesiæ Catholicæ doctrinam annunciarer, solis Lutheranis & Zuinglianis docendi permessa potestate, quibus facile erat, quum nemo publice contradicere auderet, dolis populum ductare. Hi, ut Foxius scribit, nihil urgebant majore vehementia quam Regem, quum esset & Ecclesiæ & Regni caput, in utroque non minorem habere tum Ecclesiasticam tum civilem potestatem in hac tenera sua aetate, quam habiturus esset jam grandior effectus. Cranmerus quoque ubique inculcabat, Regem adolescentulum plus habere in capite scientiæ Theologicæ, quam cunctos Angliæ Episcopos.

III. Factum est hoc edicto, ut quasi clausis cæli portis, obseratoque divini numinis favore, inferni abyssus apertis faucibus eructaverit ingentem numerum hæreticarum pestium sive locustarum, quæ certatim tum eloquentiam suam ostentabant, tum hæresim profeminabant. *Cranmerus Cantuariensis Archiepiscopus* inter primos prodiit in medium,

dium, jam palam scorto suo pro uxore utens is Carechismum erroribus, impietatibus & Atheismis plenum, Eduardo Regi inscriptum in lucem edidit, primum hæreseos fetum puero consecrans. Henricus non ita diu ante obitum, quandam Hugonem Latimerum propter suspicionem hæreseos, & comestam carnem in feria sexta septimanæ Sanctæ, de Vigorniensis Episcopatu deturbarat, (id quod argumento est, Henricum non nisi Ecclesiæ Romanæ primatum impugnasse.) Hic Hugo Latimerus ubi eam concessam potestatem accepit, cepit passim ex publicis pulpitis detonare & conciones habere: quare comparato aliquo per Angliam nomine, vocatus est deinde *primus Anglorum Apostolus*, nimirum ex infernali illo Apostatarum cætu delectus, nõ autem is quæ olim beatus Gregorius Papa in hanc insulam ad fidem Christi annunciandam misit, Augustinus doctissimus Monachus, aut, talis qui Augustino illi præripere eam Apostolatus post tot sæcula laudem possit. Aduolarunt quoque ex Germania & Heluetia nõ pauci, relictis latebris suis, in quas eodem tempore ob victorias Caroli V. contra protestantes Smalcaldici fœderis cõsortes, abdidit, apostata. In his erant præcipui *Ioannes Hopperus, & Milo Coverdallus*. Quibus omnibus, Lutherano & Zuingliano more cõcionandi, ab iis, qui nihil nisi profanas hæc Religionis spirabant, continuo data copia fuit. His de quibus loquor, quorum caput Protector erat, alia etiam ratione ad opprimendam Catholicam Religionem usi sunt. Regis enim Eduardi adolescentiam non nisi corrupto hæreseos lacte enutriendam curarunt, ut jam inde à teneris quasi unguiculis, pravis istis opinionibus imbutus, non facile postea ab eis recederet.

Dantur ergo Regi pædagogi duo hæresi inprimis insignes, qui Zuingliana doctrina illū imbuerent. *Richardus Coxus* uxoratus Sacerdos, & *Ioannes Checus* Laicus; uterque Latinæ & Græcæ linguæ cognitione clarus: qui facile unã cum prima Græmarices institutione hæreseos venenum puerili Regis animo instillarunt. Quin & seminarum ad hanc rem accessit opera. Neque enim una ad hanc ipsi fuit vitæ morumque formatrix, velut *Cornelia Græchis*, aut *Aurelia Cæsari*, aut *Augusto Accia*: verum plures huic Principi adjunxerunt principes feminas, easque hæresi deditissimas, imprimis duas Henrici adhuc superstites uxores, *Annã Cluvensem* & *Catharinam Parram*, quarum opera efficeretur, ut doctrinam propositam eo facilius Eduar-

duis imbereret. *Aulici quoque* ejus atque affectu cõmilironesque ex Principum familiaribus adsciti, omnes erant hæresi infecti. Jam, ut dictum est, præconibus fidei Catholicæ cathedras Protector ademerat: post vero etiam Academiarum pulpita Doctoribus interdixit; quã quidẽ ad rem magno molimine & artificio ipsi opus fuit. Nam quia Collegiorum fere Rectores, homines sunt in illa natione magni loci & auctoritatis, referre solet in negotio Religionis plurimum, quomodo Universitates sine affectu. Itaque quum fidem Catholicam maxima pars hætenus retinisset, Protector submotis Catholicis omnibus, in eorum locum juvenes, quos Lutheri aut Zuinglii manus formaverat, substituit. Nec contentus Doctores profligasse, adversus libros etiam bellum suscepit, qui quidem (ut magni cujusdam Regis voce proditum est) Doctorum consiliariorumque nostrorum sunt præstantissimi. Nam eos auctores, qui Ecclesiasticam doctrinam tradiderunt, *D. Thomam, Lombardum, Scotum, legi prohibuit*. Quinetiam quasi horum clarissimorum Ecclesiæ luminum prorsus sepulchri memoriam, quorum tamen etiam in futuris sæculis laus reflorescet, quorumque nobis in tanta veneratione adhuc sunt nomina, petulantes juvenes horum Scriptorum ingentem conquisitam struem, per urbem in feretro circumtulerunt; & demum in ignem conjectos cremarunt. Qui quidem ignis aliquando ad æternum ignem illos condemnaturus est. Sed non fuit tum extinctus ille ignis, verum vehementius etiam quam unquam deinceps exarsit; illiusque ardentis rogi fumo horum hominum animarum lumen suffocatum, mentisque oculi caligine obducti sunt. Sane per ludibrium, hoc appellabant *funus seu exsequias Scoti*: sed gloriæ potius ipsorum & fidei appellanda fuit funeratio, qua tunc extincta, nihil illis præter infidelitatem remansit. Nihil in his Academiis vel componebatur vel exhibebatur, nisi versus, cantiones, orationes, comœdiæ, picturæ, ad exagrandam Religionem Catholicam concinnatæ: hæc sola erant tum styli tum penicilli exercitia.

IV. Ad firmius hanc rerum novationem stabilendam, evocant ex Germania tres insignes hæreticos, *Martinum Bucerum, Petrum Martyrem, & Bernardinum Ochinum Italos*, tum Argentorati exsulantes, quibus ampliora præ aliis stipenda constituta sunt. Bucerum Cantabrigiensi Academia, Martyrem Oxoniensi præfecerunt: additis antiquis

antiquis Professorum honorariis, præbendis Canonialibus, aliisque commoditatibus permagnis. Docebant autem ex suo quisque sensu. Protector Zuinglianismum tuebatur, Lutheranismum Cranmerus. Bucerus autem in Iudaismum putabatur proclivis, idque ob responsum quoddam illius datum Dudlæo Duci Northumbriæ, præsentem Barone Bagetto, Hispaniarum Regis piæ memoriæ Consiliario. Quippe rogatus à Dudlæo Bucerus, quid ipsi de reali Corporis Christi in Sacramento Altaris præsentia videretur, respondisse fertur, *de vera corporis præsentia nullum merito dubitare posse, qui non dubitet de fide Evangelistarum: non tamen ego sum* (subjecit) *qui certo ea omnia credenda existimem, quæ in Novo Testamento de Christo & eius actis scribuntur, quanquam nec hæcenus aperte negare libuerit.* Hæc est illa Religio, seu Religionis contemptus verius, cui superstructa est hæresis: huc tendunt tot dubia, quæ ab iis moventur, quorum pedes etiam in evidentissimis Scripturarum testimoniis, ad quemvis passum titubant. Hoc sapienter illa Lutheri verba, ubi Monachis austeritates suas exprobrat: *Turca* (inquit) *puodre suffundunt nostros Monachos, qui vix umbra sunt, si cum illis componantur; vulgus autem, cum illis collatum, profanum prorsus: adeo ut nec Christiani, nec Apostoli, nec Propheta, nec ipse Christus unquam tantum zelum demonstrarint.*

Quæ etiam causa est, cur ad Mahometanismum non pauci hodie transeant. Calvinus etiam peius quiddam dixit. Sed horret animus, eiusmodi blasphemias hic recitare. Petrus Martyr, monachus excucullatus, qui Monialè apostatricem sibi copulaverat, quum primum veniret in Angliam, Lutheri imbutus opinionibus, sub illius signo militabat: post vero factus est transfuga. Ea erat hominis inconstantia, ut primum avita Religione, quam unà cum lacte imbiberat, relicta, ut Monachæ thalamo frui posset, Lutheranam amplecteretur; deinde vero quum in Angliam verferetur, ad Protectoris & Cranmeri arbitrium professionem fidei suæ conformaret. Sanderus optimæ fidei historicus, quique facile inter eos qui res Anglicanas memoriæ prodiderunt, palmam obtinet, se ipsum audivisse scribit, Martyrem docentem, & ita articulum de Sacramento Cœnæ Dominicæ tractantem, *ut anxius ac pendulus prorsus hæreret, Lutheranorumne an Calvinistarum partibus accederet.* Exspectabat enim indies, *ut quid sequendum esset,*

Parlamentum constitueret. Itaque ut majore cum applausu exciperetur à populo, qui cum videret magna eloquentia (nam hac laude pollebat) publicis Ordinum suffragiis, & Magnatum, qui conciones ipsius præsentia sua frequenter cohonestabant, astipulatione receptam comprobataque sententiam proponere: ratus est, suam tantisper suspendendam esse. Tandem significat illi Cantuariensis, *decretum esse à Parlamento, Calvinismum sequendum esse, non Lutheranismum.* nec tamen omnia immutanda esse, sed mansurum nonnihil inter ipsos & Gallie Calvinistas discriminis. Quo accepto nuncio, Martyr Sacramentariorum Calvinianorum hæresim libere amplectitur. Iisdem comitiis, quæ habita sunt Londini Anno 1547. pridie Non. Novemb. & quibus Martyri perditionis Leges præscriptæ sunt, formata fuit Religionis formula adeo multiformis, ut vere eam centonem quendam dixeris ex variis diversarum sectarum partibus consarcinatum: quemadmodum etiam de Calvini hæresi negari nequit, eam à singulis antiquorum hæreticorum, quos vetus Ecclesia damnavit, articulum aliquem hæreseos mutuatum esse. Id quod propositum mihi fuit aliquando exercitii causa accurate perpendere: jamque ad triginta hæreses collegeram, Latinaque lingua descripsæ. Sed facile animadverti, majoris eam rem ingenii esse, quam ut à me feliciter absolvi possit: quamvis illi minime difficilem existimem, qui in antiquorum Patrum lectione vel mediocriter sit versatus. (a)

V. Hoc Parlamento factæ sunt Nova constitutiones, novæque & prioribus seculis ignota Ecclesia jacta fundamenta. Hoc Concilio statuta sunt norma & lata leges, sub quarum jugo Angli & viverent & morentur. In natura admirabilis apparet Creatoris sapientia in hoc, quod quum tam multæ sint res creatæ nõ tamè sunt aliæ aliis similes, & quæ est inter illas similitudo, non est sine aliqua etiã dissimilitudine. Eadem est ratio spuriarum istarum Religionum, quas ex cerebro suo homines produxerunt: quas si separatim omnes consideres, dispari vultu sunt; multumq; aliæ ab aliis discrepant, & si quo in dogmate congruant, nihilominus notabili aliqua

(a) Prestitit id jam Anno 1653. dum hac editio postrema adornatur, copiose & judiciose Author Anaromia Eccl. Catholica; Tractatu tertio, in unâ facio ostendens doctrinas Veterum Hæreticorum, à Simone Mago exordiens, in altera Syneretismum nostrorum sectariorum apponens, quem suadeo, ut videat, qui hoc argumentum desiderat.

aliqua differentia discriminantur. Apparet hoc evidentissime in Anglica Religione, quæ quum videatur esse eadem cum Calvinistica, peculiaria tamen non pauca habet. Quod ut intelligatur, animadvertendum est, quid in seculari illo, de quo diximus, Concilio constitutum fuerit, ubi homines militares de Theologia disputabant, quasque Regnum colorum partiebantur. I. *Lex fuit, ut sine ulla exceptione, quidquid vel temporalium rerum vel Ecclesiasticarum adhuc supererat, Sacella, fundationes, redditus, oblationes annua, Regis Eduardi esse deinceps censerentur.* II. *ut Episcopi, Archiepiscopi, presbyteri, alique, quorum & dignitates & tituli manerent, alio omnino ritu, quam Catholico ordinarentur.* Hinc aliam etiam formam Sacramenta administrandi adjunxerunt. III. *ut Imagines & Cruces, quæ adhuc quibusdam in locis miraculorum gratia, colebantur, tollerentur.* In locum vero insignium præpotentis Dei, Imperatoris cæli & terræ hoc est, sacra Crucis, quæ Misericordiam ipsius repræsentat, surrogarunt insignia Regis sui, vel Reguli potius, qui præter exiguum Orbis angulum, ambientis Oceani quasi sepulchro inclutum, nihil possidebat. Cruces dejecerunt, & in earum locum substituerunt gentilitias Anglicorum Regum imagines, nempe tres leopardos, & tria lilia, hinc serpentis (ut Sanderus ait) nempe Draconis inde canis seu Molossi Anglici pedibus expansis sustentata. Quin tantum potuerunt in his Comitibus Zvingliani, ut Missa sacrificium abrogarent, sancirentque, ut Eucharistia utraque species cuilibet de mysterio participanti necessario traderetur. Consuetudinem sacrificia Latina lingua recitandi antiquarunt, eademque in vulgarem transtulerunt: quo factum est, ut Hiberni & Cornubienses, qui forte assistebant, quoniam his peculiare idioma est, cum hi sacris quas ritibus his Anglicæ religionis assisterent, æque ac ante nihil eorum, quæ dicebantur intelligerent. *Administranda autem Eucharistia ritum nihil aut parum immutarunt: Canonem enim Missæ integrum reliquerunt, conversum in linguam Anglicam.* Quamquam Calvinista postea, quibus hoc videbatur nimis Catholicum, Canonem totum removerunt. Nemo erat ex Catholicis, qui Ecclesiæ causam defendendam ex animo susciperet, nemo qui mortem in tanta causæ æquitate contemneret. Nonnulli quidem depugnarunt pro fide Catholica in illis Comitibus, Stephanus Vintoniensis, Edmundus Londinensis, Cuthbertus Dunelmensis, Nicolaus Vigorniensis, & Dajus Cicestrensis Episcopi

potuissentque pro doctrinæ suæ excellentiæ non parum Dei causam adjuvare: nisi & ipsi victas manus terendissent, iugoque hæreticos sponte collum submisissent. Ne enim proventibus suis & Episcopatibus, quos ab Eduardo Rege, non autem per Pontificis nominationem aut consensum obtinuerant, privarentur, huc prolapsi sunt, ut perverfis illis constitutionibus subscriberent. *Recte olim quidam felix pronuntiavit illud sæculum, quod Episcopi aurei, Calices autem lignei essent.* Nihil enim miserius est, quam calices videre ex auro confectos, Episcopos vero ex ligno putri ac vermulofo. Rediitibus hi tales inhiant, non dignitati Episcopali. Et illi quidem tandè pœnas hujus sui criminis dederunt, partim sub Elifabetha, partim sub ipso Eduardo multati: nonnulli etiam in ipso supplicio pœnitentiam facti sui egerunt. His ergo approbatoribus multam adjuta est causa hæreticorum, qui Edicta ab illis subsignata statim per univærsum Regnum promulgaverunt, & immutata est Ecclesiæ forma, splendorque Solis in Angliâ est obscuratus à fumo putei Abyssis, per Lutherum aperti, vel certe eclipsis quandam passa est Ecclesiâ, quæ cum non solum ac Sol quidam nos illuminat, & extra quam æterna tenebrarum caligine involuti degeremus, quamprimum illa ab humano cerebro procusa, & Lunæ lumine mutabiliora opinionum monstra, inter ipsam & eorum, qui sub eius regimine vivunt, mentis oculos sese interposuerunt, Eclipsin passa est, & splendorem suum offuscari uti factum experta est quando ibi omnes illi, à qua profectum est, quidquid habemus, valedixerunt: omnes relictis eius amplexibus in mortem & infernum sese præcipitaverunt. Et ut olim in primis illis persecutionibus, quum sub Ethnicorum Imperatorum crudeli tyrannide miseri Catholici gemerent, ita nunc quoque nonnulli clam divinum cultum exercebant, & Missæ officium in locis secretioribus, & ab accessu vulgi remotioribus celebrabant. Speluncæ tum, & rupes in plures cellulas excavatæ, erant illis loco sacrarum ædium, ubi omnium religiosissime Deus colebatur. O Nero, tu vidisti tunc barbaricam crudelitatem tuam inter eos, qui Christi gaudent nomine, reviviscere? Tu quidem in eos lævisti, à quibus alius, quam abs te (cui mille erant numina) Deus colebatur: nos vero vidimus eos, qui eundem Deum profitebantur, eandem salutem sperabant, immani profus errore ruere in ruinam atque exitium & immaniore more aliosse-

cum

cum trahere in abyssum. Et quorsum hoc, o Deus permisisti? *Iudicia tua abyssus multa.* Hæreo, & inter innumera video, quod huiusmodi permissionibus soles etiam mi Deus tuorum constantiam in calamitatibus & persecutionibus probare, ut electi manifesti fiant.

VI. Unica fuit inter illustriores in toto Angliæ Regno femina, quæ constanter fidem retinuit. Maria O præclarum sui sexus decus & encomium! siquidem hanc virtutem familiarem sibi atque ordinariam haberet. Maria illa, Henrici VIII. filia natu maior Eduardi autem Regis soror, & cuius etiam postea caput Regio Angliæ diademate redimitum fuit, non exiguam hoc nomine laudem meretur, propterea quod invicta adversus omnem inimicorum Dei rabiem, magno animo antiquam fidem servavit, nec ab Ecclesia se divelli est passa, neque unquam defatigata est in Dei causa propugnanda. Principes eam adjuvant, urgent, premunt: at illa inexpugnabilis persistat. Rogata, ut saltem publice missa celebrari, contra Regis edicta, non permitteret, respondet, *nunquam se antiquiorem melioremque colendi Dei ritum, à patribus acceptum, cum nova & nuper ad illorum arbitrium proculsa secta commutatum. Non esse paucorum quorundam, eorumque imperitorum homuncionum, & Episcoporum ad aienam libidinem metu compulsorum intricatas questionum spinas evadare; nec hominum præiudicii præoccupatorum, ambigua distinguere, obscura atque abstrusa scrutari & in lucem proferre, nedum Leges salutis sua conscientia præscribere.* Adjungens præterea, futurum aliquando, ut huius sui administrationis tam insolentis eos poeniteat; caveant igitur, ne fratris sui pueritia ad istum modum abuterentur; fore tandem eius rei rationem reddendam. Indignabatur Protector cum ceteris Aulicis, nihil nisi hæreseos promotionem procurantibus, auctoritatem suam contemni à femina: quam propter amorem, quo illam fratrem jam grandiusculus complectebatur, reformidabat. Et tamen, licet sub hac umbra Regali tuta videretur adversarii eius, ex cæco animi impetu eo temeritatis progressi sunt, ut Sacellanos eius, quum coram ipsa sacra officia pro more facerent, semel atque iterum conijcerent in carcerem. Sed re significata Carolo Cæsari, confobrino suo, is per oratores suos apud Regem Eduardum obtinuit, ne super ea re amplius molestia Mariæ exhiberetur; ipso etiam Eduardo ægre admodum ferente, quod tam inhumaniter eum ipsa ageretur. Itaque hæretici, quum hac non succedere animadverteret, alia via experi-

undum rati, ea, quæ Parlamenti auctoritate, ut diximus, sancita fuerant, exsequutioni mandare tentaverunt. Quam ob causam à Protectore Regis nomine jubentur duo Primates, Cantuariensis & Eboracensis (quos solos Angliæ Archiepiscopos habet) per utriusque suffraganeos Episcopos, diligenter curare, ut Parlamenti decreta recipiantur, & eisdem promulgatis obtemperetur. Visitatores præterea instituuntur, qui operam dent, ut factæ constitutiones observentur. Iam Biblia in Angliæ sermonem traducta fuerant, & cum his Brasmi in Novum Testamentum Paraphrases. Quæ vertenda, & cum approbatione sua edenda curaverat Henricus VIII. damnatis omnibus aliorum versionibus (quomodo etiam Lutherus non nisi suam admittebat: & Zuinglius eas omnes rejiciebat, quæ discreparent ab ea, quam ipse adornarat: ut & ceteris fere omnibus qui operam hac in re aliquam navarunt, nihil nisi quod ab seipsis profectum est, placet) & tamen, mira sane res! his reformatoribus ne illa quidem Henrici VIII. versio amplius placebat. Siquidem Protector eam quæ ab Henrico VIII. Rege approbata fuerat, versionem pro authentica publicare noluit, sed eas substituit quæ ab eodem damnata fuerant & igni adjudicata. Hæ à Visitatoribus passim circumlata, adeoque in publico templorum valuis affixa, & multò emere hos atque eiusmodi libros coacti fuerunt. Tum etiam salutare illud Christianorum signum, & omnia alia Catholica fidei insignia ex omnium manibus excussa sunt. Conciones nihil nisi Libertatem sonabant: Monasteriorum claustra, quæ Henricus VIII. refringere coeperat, quam lata erant ad exitum monachis & religiosis patebant; carnis voluptates quibus etiam optima ingenia corrumpi solent, non mittebantur modo, sed & laudabantur ac quasi imperabantur: Quod si temporum eorum statum consideremus, videbimus sane omnium animos mira tum novandarum rerum cupiditate incensos fuisse, sic ut pudicitia illa olim claustra, facile à luxuria fuerint expugnata, atque etiam homines ceteroqui non mali, ad mundana inde negocia extracti. Sed tanta animarum clade non contentus diabolus, simul ac semel omnem jacere aleam voluit. Supererant in Angliæ pauci aliquot Episcopi, qui in tanta morum ac doctrinæ corruptione, quamvis ab Henrico Rege ad eum gradum fuissent proveci, aliquid de Catholica integritate Ecclesiæ in suis animis retinuerant, & secreto Catholicorum more vivebant & sacris operabantur.

Q 2

Hos

Hos quum frigidiuscule quam ceteros in traducendis ad errores alii, agere animadvertisset regni Protector, omnibus, etiam qui per aetatem minus erant idonei, vxoris ducendae imposuit necessitatem. In his fuerunt Episcopus Eboracensis, Cestriensis, Monae insulae, & Sodorensis Idem sequuti sunt Ecclesiarum Decani, & Canonici non pauci. Alii quidam Episcopi masculae sese huic impietati opponentes, ut Vintoniensis, & Guthbertus Duvelmensis de gradu dejecti, & in custodias dati sunt. Quos sequuti sunt postea Londinensis, Cicerstrensis, & Vigorniensis Episcopi, Deo illorum ignaviam praecedentem puniente. Res tamen vel sic erat miseratione digna, videre magnos illos viros Episcopatus suis dejectos, & cathedras illorum haereticos occupantes. Qua de re Ronfardus in hunc modum, Reginam Matrem alloquens, conqueritur:

*Vah quam saepe bilis mihi fervet cruda, videnti
Mangones, mimos, balatrones, arto carentes
Et virtute omni, sacris è censibus udum
Ventre mpleve mero assiduo: Et meliore palato
Dignis deliciis! Tantos tu cernis abusus.
O Deus, Et meritos disperdere fulmine cessas?*

Meo iudicio, non quidem prorsus toto caelo errant, qui haereseos ortum & progressum Ecclesiasticorum hominum ignorantiae imputandum censent: qui dum, veterino quodam detenti, non nisi ventris curam gerunt, circumventi sunt ab illis, qui vividiore quodam ingenio, & majora sapere volente instructi, in Religionis negotio tantas turbas movendo, ad respondendum sibi imparatos aggressi. Ad quam rem haud ineptè accommodari potest illud Stoici cujusdam Philosophema, tum defecisse Progeniem bonorum, quum Doctorem orta est familia; propterea quod virtus sua natura simplex & omnibus exposita, murata sit in spinosam quandam & subtilem scientiam, in qua didicerunt mortales magis disputare, quam ad primitivae fidei praescriptum vitam instituire. Veruntamen non soli ignorantiae tantum nefas est attribuendum quantum in Anglia est commissum. In Anglia enim omnia erant plena hominum doctorum & vigilantium: Rex ad extirpandum monstrum illud, quod omnia vastabat, omnem operam interponebat: Academiae erant bene constitutae: Cardinalis Polus vivebat: Morus Cancellarius diligenter pro Religione excubabat: Episcopi quorum haecenus

mentionem feci, omnis doctrina laude excellentior quae quidem causa dicemus? Culpam etiam tribuenda est cujusdam mollietati animorum, cedentium libidinosi Principis voluntati, primo deinde & Protectoris Zuingliani tyrannidi. Sed verbo absolvamus, iustissime puniit eos Deus pariter, ob causas sibi non ignotas etiam nos lateant.

EDVARDVS SEIMERVS PROTECTOR, a Dudlao circumventus, supplicio afficitur. Eduardus Rex è vita decedit, condito testamento, quo Ioanna Regina declaratur: cui ex hoc fastigio dejectae, Maria succedit.

CAPUT SEPTIMUM.

ARGUMENTUM.

- I. Eduardus Seimerus prorex Thomam fratrem, seminarum ambitione impulsus, supplicio affici curat.
- II. Dudleus Comes Varvicensis Catholicis contra proregem suam rem agens, conjungit, sed post eius obitum ipsos deserit. Mirabiles & absurdissima temporum illorum haereses.
- III. Eduardus Seimerus prorex, Dudlao accusante, ad supplicium raptus.
- IV. Mors Regis Eduardi, & testamentum.
- V. Ioanna filia Ducis Suffolciae, regina proclamatur.
- VI. Ex altera parte Maria Catharina filia reginae legitur, & Londinensem urbem ingreditur.

Ecce ad quem gradum perducta sit haeresis, Edoardo rerum potiente! Vide nunc etiam quo evaserint coaetanea eorum, qui Regno Anglico primum, deinde sibi ipsis ruinam attulerunt! Polypus piscis, qui hamum non fugit, sed quatit, propriis dentibus carnem suam absamit, & brachia rodit. Hunc imitati ii, de quibus loquimur, Angliae proceres, qui mortis aeternae hamum deglutarant nec tam facile, ac polypus, ab eo sese expedire poterant, quum caetera omnia sibi subjecissent, nec haberent quod amplius morderent, converso in seipsos furore, ceperunt inter se bello committi. Vidi-